

VROEG GOLF TE 'sGRAVENHAGE

- omstreeks 1400 had Margaretha van Kleef, echtgenote van Albrecht Wittelsbach, Hertog van Beieren, Graaf van Holland (hij gaf charters met betrekking tot colf aan Brielle in 1387 en aan Haarlem in 1390) een klosbaan in de Kooltuin bij de Hof(thans het Plein) waar zij 'tot vele tiden' speelde.
- 11 November 1591 renovatie van een placcaet van de Magistraat van 'sGravenhage tegen 'het bal-slaen in de Sale van den Hove, Galerij van 't Hoff, het buyten en het binnen Hoff'
- 11 Januari 1596 uitgebreid met 'Vijverberch, Knoterdijck, Voorhoudt etc.'
- 15 januari 1598 renovatie
- 1 december 1598 wordt verboden 'op Sondach voor middach de bal te slaen
- 22 december 1605 uitbreiding tot 'andere plaetsen van de Haeghe'
- 29 december 1607 renovatie
- december 1608 renovatie
- 6 juli 1609 'niet te spelen mette Colve/Palmade etc int voorhoudt, buyten ende binnen Hoff, nieuwe Plantaighe van 't Bosch, ende elders'
- 1609 Bouw van de malie-baan(thans:Benoordenhoutseweg) ter lengte van 290 Rijlandse Roeden(1092,5 m.) Dit is de eerste en ook de langste malie-baan die ooit in Holland is gebouwd. De Malie-baan werd verpacht aan een van de poortwachters van het Haagsche Bosch die als malie-meester optrad. De Magistraat vervaardigde een ordonnantie:

Men doet weten een iegelijck, van wat staet ofte qualiteijt sij souden moogen sijn: dat alle personen hen wel extrect uit speelen in dese Maliebaan, aan den huijlder ofte sijnen toesiener, telcken reijse eer sij in het spell koemen sullen moeten betaelen drie Schellingen tot twee grooten t stuck; en uijt het spell ofte baen gescheijden sijnde ende van nieuws weder innekomende, sal op nieuws weder betaelen alsvooren. Alles opte verbeurte van drie pont van 40 grooten tot behoefte vanden huijlder. Van gelijcke die den Malie wil verhuijren, telckens sal moeten betaelen boven 't gint voorschreven is, drie Schellingen munt alsvooren.

Ende so ijemant onwillich waere de gerechticheijt te betaelen sal daer vooren geexecuteert sijn met aff nemen vant opperste kleet, off andersins alsvooren.

Verder dat niemant sijn eijgen gereetschap, tsij van Malies ofte Bollen sal moegen verhuijren aen eenighe personen die inde voorsz Maliebaan sullen speelen directelijck ofte indirectelijck onder wat pretext hetselve soude moegen wesen in geender maniere, dan alleen met consent vande Maliemeester.

bij een latere renovatie werd daar aan toegevoegd:

Alsoo bevonden worden veele ongemacken en anders voort te comen doordien de wandelaars hare passagie nemen door de bane en diegene beletten die haar inde bane willen oefnen en exerceeren de ballen comen opte houden en daardoor in perijckel zijn om geraakt te worden en oversulce grote ongelucken daer uijt soudén kunnen voortkomen, soo sullen de wandelaars bedagt zijn wanneer eenige personen inde bane speelen haar buijten deselve bane te begeven op pene van afgenomen te worden het opperste kleet.

omstreeks 1650 werd de te Oosten van de Maliebaan staande linden-plantage omgehakt om ruimte te krijgen voor een Malieveld(thans nog aanwezig) van 760x350m Twee linden aan de westzijde van het veld liet men staan om als doelen te dienen.

Malie was in de 17e eeuw een hoog ontwikkeld spel met niet minder dan 58 spelregels.

KOLFBANEN IN 'sGRAVENHAGE

Inventaris in:

'Concorde nous guide'
Verhandeling over het kolven
2e Druk - 1972

	Overdekt	Open
<u>Kolfbanen binnen 'sHage</u>		
Bij de Loosduinschebrug, De Verlooren Zoon	1	
Op de Visscherdijk, de Konstapel	1	
In het Spykermakers Slop, De Vrolijke Boer	1	
Op de Geest, de Doggersbank		1
agter de stallen, De Zwaan		1
onder de Uyleboomen, het Hof van Pruissen	1	1
het Wapen van Amsterdam	1	
in het Voorburgstraatje Pas Binnen of de Oranje Zaal	1	
<u>Buiten 'sHage</u>		
Aan de Delffsche Trekvaart, op Pas Buiten	1	
Aan de Geestbrug, De Bloeiende Oranjestam	1	
Op de Ryswijksche Weg, in Witsenburg	1	
Onder Voorburg, aan de Vaart bij Straatman	1	
Op de Loosduinsche Weg, in De Vink	1	
Op de Denneweg, Het Dorstige Hart	1	
" " " , De Soete Inval	1	
" " " , De Overdekte Kolfbaan	1	
" " " , De Hermitage	1	
" " " , door de wandeling genoemd Bij Anraad	1	1
" " " , bij Blommers	1	
Aan de Houtweg, het Hof van Brussel	1	
" " " , De Prins van Oranje	1	
" " " , Het IJssermannetje	1	
" " " , De Bonte Koe	1	
	21	4

Totaal 25 kolfbanen waarvan 21 overdekte en 4 open.

ca. 1400

In den kooltuin van 't Hof in den Haag was een „cloetbaan“, waarin de gemalin van Hertog Albrecht „tot velen tiden“ speelde. Graaf Willem VI verspeelde in de kaatsbaan somtijds zijn gouden tuin, d. i. zijn halsketen³⁾; — trouwens, dat was de gewoonte dier Heeren; als ze al hun geld verloren hadden, moest de keten, die aan hun hals hing, er aan gelooven; zoo deed Reinout van Brederode ook⁴⁾. —

Zang, dans en muziek behoorden althans in de 13^e eeuw, meê tot de vermaken der Edelen, immers in kringen, waar de beschaving boven de oude ruwheid gesteld werd. Ja men begon het in het laatst dier eeuw reeds als een vereischte eener goede opvoeding te beschouwen, daarin ervaren te zijn. Zoo leest men in den Roman van de Roos:

Oec steet wel elken jongen man
Dat hi op snaerspel spelen can
En oec op die timbre mede
Ende reyen ende dansen alst heeft stede.

In 't elfde hoofdstuk van „de Roos van Dekama“ kan men de beschrijving van een grafelijke danspartij in 't midden der 14^e eeuw vinden, en daar tevens uit leeren, wat een karoledans was, waar de dames zich meê behielpen, bij gebreke van dansers.

En wanneer de Graaf of Baron een goed zanger was, gelijk onze Floris V, dan vermaakte hij zich bij zomeravondstond menigmaal met

¹⁾ G. v. HASSELT, *Geld. Maalt.* bl. 19. ²⁾ VAN WIJN, *Hist. Avondst.* II D. bl. 104—107.

³⁾ Dr. EELCO VERWIJS, *De Oorlogen van Hertog Albrecht met de Friezen*, bl. 197.

⁴⁾ Zie de *Aurora*, 1868, bl. 95.

Onze voorouders vermaakten zich des zomers ook in de Klotsbaan of Klosbaan, ook Klootbaan en Rolbaan genoemd. In die baan waren twee gebogen houten palen geplaatst, die te zamen een poort vormden; later werd die poort ook wel van ijzer gemaakt. De spelers wierpen daarin met een grooten bal, die door de poort moest rollen; dit was de heele kunst, en 't spel dus zeer eenvoudig. Die miste had niets; die de poort raakte telde één, die er door ging twee, en wie 't eerst twaalf had, won het spel. Dat de Gravin van Holland er zich in den Hage meê vermaakte, hebben wij al vroeger gezien⁴⁾, en Hertog Karel van Gelder hield er ook veel van; hij had op zijn Hof te Arnhem wel twee klotsbanen, een groote en een kleine⁵⁾.

¹⁾ Deze teekening berust in den Atlas van den Heer L. Splitgerber. Zie *Bijv. tot den Cat.* bl. 26.

²⁾ *Kl. ged. voor kind.* bl. 20. ³⁾ *Prentenmagazijn* No. 64. ⁴⁾ Zie hiervoor bl. 30.

⁵⁾ G. VAN HASSELT, *Geld. maaltijden.* bl. 199.

Register van de Placcaten Anno M. D. L. &c. i

Placcaten staende gheregi-
gistreerd in den derden Memozial-
boek / van Jan van Dam / eertijts Gref-
fier van den Hobe van Hollandt : Be-
ginnende Anno Ebr. L. ende
eyndende Anno twee en
vyftich.

Nae-coop.

Placcat by den Hobe van Hol-
landt verneut / op de Nae-coop vande
hupfen / erben / ende landen / binnen der
Stede van Gorchum ende van Arckel
gheleghen. Van date den vyff en twintichsten
Septembrys / vyftichien hondert vyftich.

fol. ij.

Religie.

Placcat van den Keysar tot Rusburch
gheemaneerd / disponerende ende statuerende
voor eenwylch ghebodt ende wech / ghenoech
van ghelijcken t selve dat int voorgaende Plac-
raet op t stuck vande heresie gheordonneert en-
de ghestatueert is. Van date den vyff en twin-
tichsten dach van Septembrys / Ebr. vyftich.
groot xviij. bladen

fol. bj.

Texel.

Placcat dat men gheen helm van de Dup-
pen van Texel / en sal moghen snijden / op
winden / spaden / noch mapen / in eeniger-
hande manieren / noch gheen Beesten inde sel-
ve Duppen te laten gaen wepden. Van date
den elfften Januarij / Anno Ebr. L.

fol. xxvj.

Slach-turven.

Placcat statuerende voor Edict ende ver-
bodt / dat niemandt en sal moghen Slach-
turven / binnen den Ambochten van Ahyn-
landt / Delft-landt / ende Schie-landt / by
en heeft ten minsten twee Marghen eyghen
Landts in den selven Ambochte / gheen Aib-
ben wijder te moghen maecten / van twaelf
voeten / dat men upt gheen andere Aibben
delven en sal / noch gheensindts aen eenighe
weghen te moeren : Twee Jaren te moghen
delven ende Slach-turven / naer t derde Jaer
t selve weder toe te maecten / dat men den
ghedolven off gheslaghen Turff in den voor-
schreven Ambochte / niet meer over dycken sal
moghen doen draghen / in Schepen in d'Vissel
leggende / maer dat men alleenlick de voor-
schreven Turff sal moghen upt-boeren / deur
der Goude / Rotterdamme / ende Delft-haven /
op verbeurte van t Schip ende den Turff / en-
de arbitrale cozzectie : Dat alle ontgronde
Landen daer men Steenen upt gebacken heeft /
weder in der manieren voorszreven toeghe-
maecht sullen worden. In date den sevendden
Octobrys / vyftichien hondert vyftich.

fol. xxij.

Voghelcoyen.

Placcat Interdicterende voor edict / voor-
taen eenighe voghelcoyen binnen s' Dyck meer

te moghen opstellen / ten ware pemandt so veel
Landts hadde / dat zijne Nae-burzen daer by
gheene schade en souden lyden / die daer op
eerst consendit op requireren moet / dat alle de
gheene die eenighe voghel-copen binnen thien
Jaren gheseldt hebben / ende gheen acht mar-
ghen Landts op elcke kope en hebben / sullen
de selve terstondt moeten opbrecken / uptghe-
sondert die tijtel daer toe hebben / dat alle de
gheene die voghel-copen houden sullen / gehou-
den zijn heur Voghelen op te slupten in de sap-
tydt ende map-tijdt : Te wetene van halff
Maert totten eersten Mey / ende van halff Ju-
lius totten eersten Septembrys. Verbiedende
oock binnen dien tijdt metten touwen te voge-
len / datmen oock niet en sal mogen gaen rupch
voghelen / noch met netten eenighe Voghelen
metten Eperen te vanghen. Van date den
twintichsten Decembrys / Ebr. L.

folio xxxb.

Slooten vande vildernisse.

Placcat verbiedende eenen peghelicken
ghelandt zijnde ofte lant ghebruyckende / aen
ofte ontrent de wildernisse heur wallen vande
slooten streckende / tusschen die voorszreven
wildernisse ende heure landen / meer soo hoorch /
stepl / ende diep te maecten ofte houden aen de
zijde vande selve wildernisse / daer by die Comp-
nen beschadicht souden moghen worden / maer
de selve deelpff ende aff-draghende te maecten.
In date den negenthienden Februarij / Ebr. L.

fol. xxxvij. verso.

Drunten.

Placcat bevelende dat een peghelick hem
verdraghe de zepslaghe te drunten / in Noor-we-
gen te gebruycken. Van date den xij. Februa-
rij / Anno Ebr. L.

fol. xl. verso.

T visschen in vvateringhe.

Placcat gebiedende voor edict dat niemant
voortaan hem en verbodere by daghe off by
nachte op heplige dagen ofte andere tijden / te
visschen inde wateringen ofte byvers / toebeho-
rende onse vasallen / ofte oock eenighe zwanen /
ganssen / eenden / duppen ofte andere vogelen te
dooden / te schieten met boghen / busen / noch te
vangen met touwen / netten / knippen oft ande-
re instrumenten / bupten consent vanden onder-
saten ende vasallen. In date den thienenden Apr-
lis / Ebr. Eij.

fol. xlv.

Habyten.

Placcat disponerende op t draghen vande
goude / silbere / zyde / fluwele ende crameyde la-
kenen. Van date den ij. Decembrys / Ebr. L.

fol. xlvij.

VWildernisse.

Placcat disponerende op t bosch ende wil-
dernisse vanden Hage / verbiedende mede geen-
derhande meyen / rijzen / tacken / elsen / eycken /
doornen / noch andere drooch ofte groen houdt
te snopen / sagen / breeken / vellen ofte houden /
ende voort als voorgaende. Van date den se-
ven en twintichsten April / Ebr. L.

fol. L.

Visscherie.

Placcaet dat niemandt met Coorzen en sal moghen Visschen / in wat plaedse dat het soude moghen wesen. In date den xix. Aprilis / Anno Ebr. Lxxxiij. folio Cxxij.

Repertorium van t' eerste
Memoriael-boeck / gehouden by
tijde van Mr. Pieter Hanneman/
Greffier van den Hobe van
Hollandt.

Egyptenaeren.

Placcaet dat die Heydens ende Egyptenaeren / sullen binnen vier dagen vertrecken upten Landen. In date den een ende twintichsten Julij / Anno Ebr. Lxxxiij. folio vij.

Bal-slaen op t' Hoff.

Placcaet interdicerende het Caetsen / Colven / ofte den Bal te slaen / op het binnen ende buyten Hoff / noch oock op de Sale ende Galerpe / ende gheen ghevoegheit albaer te schieten. In date den vierden November / Anno Ebr. Lxxxiij. fol. xij.

Contributien.

Placcaet op t' heffen ende betalen vande generale ende gheemeene middelen vanden Conboghelde ende Impossten. In date den eersten Martij / Anno Ebr. vier en Tachtentich. fol. xxiij.

VVaghe ter Goude.

Placcaet beroerende de waghe ter Goude. In date den achtsten Aprilis / Ebr. vier ende Tachtentich. fol. xxvij. verso.

Vagabunden.

Placcaet beroerende de Vagabunden ende Ledich-ganghers. In date den achtentenden Mey / Anno Ebr. vier ende Tachtentich. folio xlv.

Harinck-vaerdt.

Placcaet ende Ordonnantie beroerende het maerken / keuren / ende byanden vande Harincktonnen / misgaders het vanghen / fouten / habenen / parken / ophooghen / ende legghen vanden Harinck / etc. In date den vier ende twintichsten Mey Anno vpssthen hondert Lxxxiij. folio xlvij.

Confiscatie.

Placcaet ende Ordonnantie van de Generale Staten / der gheuniceerde Nederlanden / daer by die van Brugge ende Landen van de byse / houdende die parthye vanden Coninck van Spaenghen / verclaert worden vanden ende heure goeden gheconfisqueert. In date den vierden Junij / Anno Ebr. Lxxxiij. fol. lviij.

Convoyen.

Placcaet vande Generale Staten / omme te verhoeden alle fraude ende bebroch op de betalinghe van t' recht vande Conbop-gelden : in date den lesten Julij / Anno Ebr. Lxxxiij. fol. lxxij.

VVvoeringhe van Coopmanschap-pen verboden.

Placcaet daer by verboden wordt alle toehoevinghe van Lijf-tochten ende Coopmanschappen / naet de Steden ende Landen houdende parthye van den vbandt / ende met den selven egheen correspondentie te moghen houden : in date den seven en twintichsten Julij / Anno vpssthen hondert vier ende Tachtentich. fol. lxxij.

Contributien.

Placcaet beroerende die Contributien in Hollant / over de onroerende goederen vanden Jare byle ende Tachtentich. In date den ij. Octobris / Anno Ebr. Lxxxiij. fol. lxxij.

Fameuse libellen.

Placcaet beroerende de schandaleuse ende oproeringhe Voerckens / Liedkens / Geseeren / ende andere. In date den folio xcij.

Voghel-driften.

Placcaet toerende die Voghel-kopen ende driften ontrent den Haghe / Voorburch / Rijswijk / ende elders. In date den achtsten Januarij / 1584. fol. Cij.

Vechteleffen, Oistblocker.

Placcaet roerende die Vechteleffen onder den Schout-ambacht van Oistblocker. In date den vertichenden Januarij / Lxxv. folio Cvj.

VVighesette personen.

Placcaet dat de quade Patriotten / die ontredenen upt eenighe Steden van Hollandt ofte West-vrielandt ghesedt zijn / binnen vier daghen daer naer mede de selve Landen sullen moeten rupmen : in date den xvij. Aprilis / Lxxv. folio Cxx.

Verpondinghe.

Placcaet beroerende een extra-ordinaris contributie / over die onroerende goederen van alle Steden ende platte Landen van Hollant. In date den achtsten Mey / Anno Ebr. Lxxv. fol. Cxxij. verso.

Vechteleffen, Medenblick.

Placcaet van de Vechteleffen / onder den Castelleine van Medenblick : in date den neghenden Septembis / Anno Lxxv. fol. Cxxij. verso.

Gemeene middelen.

Placcaet op t' stuck van den opheben van de gheemeene middelen / by de vereenichde Pro-
bintien

Duyf-huysen in Rhyndlandt.

Placcaet dat niemant in den quartiere van Rhyndlandt / eenighe Duyf-huysen mach oprechten / ten zy hyt selve in eeghendom ofte bypuckwaer aldaer besit ten minsten twaelf Berghen. In date den acht en twintichsten Januarij.

folio Cxxij.

Vagabunden

Placcaet roerende die Vagabunden / Leechgangers / Bespieders / Leypoosen / etc. In date den acht en twintichsten Junij / Anno Ebr. Erij.

folio Cxx.

Aenbrengghen van Beneficien.

Placcaet roerende het aenbrengghen van de Prebenden / Canoniaal Officien / Beneficien / Scholasterien / Vicarien / ende Costen / etc. In date den xxij. Junij / Anno Erij.

folio Cxxij. verso.

Ghene toevoeringheden Vyant te doen.

Placcaet interdicerende van op Steden / Havenen / ende plaetsen / wesende onder t gebiedt van den Coninck van Spaengien / ofte die van de Ligue van Brancrkijck / gheen toevoeringheden Wyandt te doen van Salpeter / Buspoeder / Gheschut / etc. Nochte oock eenighe Greppen in de Nederlanden ghewassen. In date den vierden Julij / Anno Erij.

folio Cxxij.

VVvoeren van binnenlandtsche Greynen.

Placcaet inhoudende verbodt van gheen binnenlandtsche ghewassen / Greppen ofte andere soorten van hardt ende weech kroozen / uut den Lande te voeren. In date den vierden Septembrijs / Anno een ende t neghentich.

folio Cxxij. verso.

Sauvegaerden, Paspoorten.

Placcaet roerende de Saubegaerden ende Paspoorten. In date den achtthienden Septembrijs / Anno een ende t neghentich.

folio Cxxij.

Enghelsche Laecken ende tarra van dien.

Placcaet beroerende die Tarra bande Enghelsche Laecken. In date den twee ende twintichsten Septembrijs / Anno Erij.

folio Cxxij. verso.

Caetsen op t Hoff Bal-slaen. &c.

Placcaet daer by verboden wordt in de Sale van den Hobe / Galetpe van t Hoff / het buypen ende binnen Hoff niet te kaetsen / roeten / bal te slaen / etc. Cherenovert den elften Novembrijs / Anno een ende t negentich / fol. Cxxij. verso.

Honden, t droghen vande Schol tot Schevelinghe

Placcaet van gheen Honden by daghe ofte by nacht in den Dorpe van Schevelinghen los ofte ongheroppeld te laten loopen / ghebruyende den tijdt van het drooghen van de Schollen. In date den achtthienden Februarij / Erij.

folio Cxxij.

Leen-goederen.

Placcaet inhoudende ghebodt / omme aent te brengen alle Leen-goederen. In date den vyfthienden Julij / Anno Ebr. Erij.

folio Cxxij.

Spieringh meer ende nieuwe meer.

Placcaet beroerende de Visscherpe in de Spieringh meer ende nieuwe meer. In date den drie en twintichsten Novembrijs Anno xxij.

folio Cxxij. verso.

Munte.

Placcaet van de Heeren Staten Generael / beroerende de Munte. In date den neghen en twintichsten Martij / Anno Ebr. xxij.

folio Cxxij.

Slach-turven.

Placcaet beroderende t Slach-turven ende ontgrondinghe van Landen. In date den achtthienden Martij / Anno Ebr. Erij.

folio Cxxij.

Repertorium van t eerste

Memoriael-boeck ghehouden by teden van Meester Johan de Kerckere / Gref-fier handen Hobe van Holland / beginnende den vij. Aprilis 1593. ende eyndende den vij. Janu-
arij 1598.

Bosch, voor-houdt, ende vyver-berch vanden Hage.

Placcaet vant Bosch van den Hage. In date den vij. Aprilis / Anno Ebr. Erij.

folio ij.

VVildernisse.

Placcaet bande Wldernisse in Holland : in date den vij. Aprilis / Anno Ebr. drie en t negentich.

fol. ix.

Vechteleffen.

Placcaet bande Vechteleffe bande pseudo-per cogghen / ende andere Steden ende plaetsen in de Jurisdicte bande voorschreven Landen / inhoudende dat niemant en sal moghen compareten / in eenighe Verberghen om te dyncken / ten zy hy haer Messe ofte gheweert eerst gelebert hebben in handen van den Waert ofte Waerdinne. In date den xxv. Junij / Anno Ebr. Erij.

folio xij. verso.

T'bosch van Seven huysen.

Placcaet roerende t' Bosch van seven huysen. In date den Seven en twintichsten Julij / Anno vpsstien hondert drie en t'negentich. fol. xxiij.

T' slach-turven.

Placcaet beroerende t' Slach-turven ende ontgronden van Landen. In date den veertighenden Septembrijs / Anno Ebc. drie en t'neghentich. fol. xxxij. verso.

Cade.

Placcaet daer by een peggelick verboden wordt met gheen Paerden / karren / ofte waghens langhs de Cade / tusschen die Stiecken van den Haghe ende Ryswijck te rijden / off oock hem en verbozder eenighe willighe pootten / staende neffens de booznoemde Cade / aff te houwen off hacken / etc. In date den xxiij. Novembrijs / Anno Ebc. drie en t'neghentich. folio xlii.

Bal-slaen.

Placcaet beroerende t' Bal-slaen / haetsen / ende met scharpe ppen te schieten opt binnen ende buyten Hoff / Opverberch / knoterdyck / boozhoudt / etc. In date den vierden Novembrijs / Anno Ebc. drie en t'neghentich. fol. xlii.

Amsterdam hypotecation.

Placcaet van de Staten van Hollandt / dat onder generale hypoteque binnen Amsterdam ghepasseert gaet booz jongher spectael / uptghelepdt van cusingen / ende dat generale elders als binnen Amsterdam ghepasseert / maer personele actie en gheeft / uptghelepdt van Schepen ofte Waterbrieven. In date den achtsten Martij / 1594. folio lx.

T' svvemen.

Placcaet nopende t' Swemmen inde Vyver van t' Hoff / ende in de vaert van Welst ende andere plaetsen meer. In date den vierden Mey / Anno Ebc. vier en t'neghentich. folio lxiij.

Texel, Vlielandt.

Placcaet Interdicerende gheen boozen / rijs / nochte helm / inde Duppen Wildernissen ende Vallepen van Texel ende Vlielandt. In date den acht ende twintichsten Junij / Anno Ebc. vier ende t'neghentich. fol. lxx. verso.

Van Successien.

Interpretatie opt Placcaet bande Successien. Van date den dertighenden Mey 1594. folio lxxvij.

Munte.

Placcaet van der Munte. In date den tweeden Septembrijs / Anno Ebc. Ecxij. fol. lxxj. verso.

Vniversiteyten van Loeven, Duay, ende Doolen.

Placcaet verbiedende alle Jonghe-ghesellen upt den Lande van Hollandt ende West-vrieslandt / als Studenten te vertrecken in de Vniversiteyten van Loeven / Duay / Doolen / ende andere wesende aen dese ynde van den gherechte / onder t' ghebielt van den Coninc van Spaengien. In date den twaelfsten Martij / Anno Ebc. vpsf ende t'neghentich. folio Cij.

Svvemen.

Placcaet Interdicerende eenen peggelick t' yz Jongh ofte Oudt / te moghen Swemmen in de nieuwe vaert / tusschen t' Bosch ende de spuie / gheschooten / ofte in de vaert van Welst / ofte oock in de Vyver van den Hobe / ende andere publycque ofte ghemeeene wateren meer. In date den vpsf den Junij / vpsstien hondert vpsf ende t'neghentich. folio Cxj.

Vande ghebannen personen, ende Bourdelen.

Placcaet verbiedende alle personen / upt andere Steden om delicten ofte quadt negt-mendt ghebannen / in den Haghe Taberne te houden ofte yemandt te logheren. Item teghen de Bourdelen. Van date den vij. Julij / 1595. folio Cxvij.

VVildernisse.

Placcaet van der Wildernisse in Hollandt. In date den Seventhienden Martij / Anno vpsstien hondert vpsf ende t'neghentich. folio Cxix.

Vyver van t' Hoff.

Placcaet van in de Vyver ende om t' Hoff niet te moghen Visschen / ofte hennip ofte vlas int water legghen. Van date den vierden Novembrijs / Ebc. vpsf ende t'neghentich. folio Cxxvij.

Van de Vagabunden ende Dieven.

Placcaet bande Heeren Staten van Hollandt ende West-vrieslandt / teghens den Vagabunden / Bedelaers / Dieven / Landloopers / ende andere Quaetdoenders / etc. In date den sestienden Decembrijs / Anno vpsstien hondert vpsf ende t'neghentich. folio Cxxij.

T' balslaen.

Placcaet beroerende t' Bal-slaen / haetsen / ende met scherpe ppen te schieten / opt binnen ende buyten Hoff / Opverberch / knoterdyck / booz-houdt / etc. In date den elfsten Januarij / Anno Ebc. Ecxj. folio Cx. verso.

Impost

Impost van processen.

Placcaet van den Impost op de onghesondeerde processen van 1^{en} van processen die boven de 2^{en} zijn/ ende van processen daer boven 2^{en} verdubblerende/ op elcke probacie ofte appellatie/ van den eersten Martij 1596.
folio Elvj.

Svvenmen inde Vyver.

Placcaet interdicerende eenen peghelicken 1^{en} 3^{en} jongh off oudt / te moghen Swemmen inde nieuwe vaerd/ tusschen t' Bosch ende de Spuise gheschooten / noch in de vaerd van Delft/ ofte in de Opver van den Hobe/ ende andere publycke plaatsen meer/ etc. In date den twaelfsten Mey / Anno ses en negentich.
fol. Cxvij.

Paspoorten, Iesuiten, Correspondentie, ende Universteiten van den Vyandt.

Placcaet van de E. Heeren Staten Generael vande vereenichde Nederlanden/ opt verleen van de Paspoorten. Item teghen de Iesuiten ende der selver Schoolen. Mitsgaders die hem begheben ter Schoolen/ in de Universteiten onder t' ghebiedt van den Coninck van Spaengien: in date den iij. Aprilis / Anno Erc. xviij.
folio Cxvij.

Drucken, ende Pauselicke Ceremonien.

Placcaet inhoudende verbode van te drukken ofte te stropen/ eenighe sediti. use Boecken geschrieten ofte kerepenen / ofde peghenghet onordentelick drukken/ het doen der Wilsen ende der Pauselicke superstitten/ het openbaer ghebryck van de gheseyde Geestelicke habiten/ als opt stellen van de Schoolmeesters. In date den neghenden Martij / Anno 1595.
fol. Cxvij.

Voorcoop.

Placcaet verbiedende eenen peghelick geenderhande Voor-coop te doen / van alderley Grepnen van openbaer op de markt. In date den seventghenden Septembrys / Anno Erc.
fol. Cxc. verso.

Svarte vvael.

Placcaet houdende van gheen Schepen te legghen / noch te meeren aen den Dyck/ Hoofden/ ofte pael wercken van Swarte wale/ selfs niet by psgangh sonder consent / ende van noch aen het pael-werck niet te meeren met staende zeplen daer niet te comen. Van date den xx. twintichsten Novembrys 1596.
fol. Cxj. verso.

Vechteleffen van Coedyck.

Placcaet vande Vechteleffen van den Doop van Coedyck ende Sinte Pancraes / ende eenighe andere plaatsen daeromme legghende/ verleent Heer Cornelis Schout vanden Voorsheden Doopen. In date den twaelfsten Martij / 97.
fol. Cxvj. verso.

Tuytvoeren vande binnenlandsche Greynen.

Placcaet daer byscherpelic verboden wort den uprboer vande binnenlandsche ghewassen/ grepenen/ ende alderhande soorte van hert ende weerk kroozen: in date den verthienenden Septemb / Anno seven ende t' neghentich.
fol. Cxvij.

Ambochts Jongers.

Placcaet waer nae alle Ambocht-jonghers ende haer supder Meesters hem sullen reguleren / binnen den Landen van Hollandt ende West-vrieslandt. In date den tweeden Septembrys / Anno Erc. seven ende t' neghentich.
fol. Cxvj. verso.

Vagabunden.

Placcaet van de E. Heeren Staten van Hollandt ende West-vr. landt/ teghens de Vagabunden/ Bedelars / Dieven/ Landt-loopers / ende andere quaet-doenders. In date den thienenden September / Anno 1597.
fol. Cxvij.

Placcaten staende gheregistreert int tweede Remozael-boeck/ ghehouden by Johan de Kerckere/ Griffier van den Hobe van Hollant/ beginnende den xxij. Decembrys 1597. ende eyndende den 1. Mey/ 1602.

Bal-slaen, &c.

Placcaet verbiedende t' Balslaen in den Haghe/ de bulns hoopen/ wagen slaghen te veranderen / t' rasen tieren ende werpen vande kinderen. Van date den vpsghienenden Januarij / 1598.
fol. iij.

Toevoer op den Vyandt, ende Convoen ende Licenten.

Placcaet inhoudende verbodt van niet te moghen varen opte Havenen van Calis/ Grebelinghen/ Dupkercken/ Nicupoor/ Slups/ ende andere buypen Dupns van Vlanderen gheleghen / van uprboer van binnenlandsche ghewassen/ defraudatie vande Licenten/ etc. In date den drie en twintichsten Junij / Anno Erc. xviij.
folio vij.

Toevoer op Spaengien ende Vranckryck.

Placcaet verbiedende op de Havenen van Spaengien / ofte diet mette Ligenis houden/ te byenghen Ammonitie van Oorloghe / wapens/ ankers/ cabels/ masten/ ofte grepen hier ghewassen/ ende oock naer Vranckryck niet / dan onder cautie van den vierden Julij / 1591.
fol. xv. verso.

Zyde-vercken.

Placcaet op t' verwen vande Zijden / ende de balsechepden van dien / niet te verwen sonder consent vande Magistraet / ende Eedt ghedaen van niet te verzwaren ofte vergallen voor Casfatiers sonder af-sieden te moghen verwen / maer niet tot ander werck dan Cassa / met Cassa ofte Satine gronten / ghezwaerde zijde niet te verwercken / gheen Linne-garen onder zijde te wercken ofte verroopen / gheen zijde-wercken ter contrarie ghemaect te moghen verroopen / stuck voor stuck te mercken. Van date den tjienden Februarj / 1598. fol. xxiij. verso.

Rysvvyck.

Placcaet beroderende die Doeren ende Boeven binnen den Dorpe van Rysvvyck ende daer ontrent. In date den seventienden Octobris Anno Ebr. Acht ende t' Reghentich. folio / lxx.

Bal-slaen.

Placcaet van den Bal in den Dagheniet te slaen / clooten te schieten / steenen te werpen / te spelen / vechten / smijten / zweren / in kercken te roepen ofte Sondach voor middach den Bal te slaen. Van date den 1. Decemb. 1598. fo. xlvij.

XL. penninck.

Placcaet ende Ordonnantie daer op / binnen den Lande van Hollandt ende West-vrieslandt sal gheheben werden den xl. penninck / van alle onroerende goederen aldaer ghelegen / die nae den Jare 1599. vercocht off verman-geldt sullen worden / insghelijchs van alle los ende Lijf-renten die van nieuws sullen werden gheconstitueerd / etc. In date den twee ende twintichsten Decembis / Ebr. Eerij. folio lviij.

Toevoer op Vlaenderen.

Renobatie vant Placcaet vande toevoer op de Havenen van Vlaenderen / ende de binnen ghewassen Grepnen. Van date den sevenden Novembis 1598. fol. liij. verso.

Toevoer op Spaengien.

Renobatie vant Placcaet vande toevoer op Spaengien / ende Deligenis van Branchrijck. folio liij.

XL. penninck.

Renobatie vant Placcaet ende Ordonnantie / daer op binnen den Lande van Hollandt ende West-vrieslandt / sal gheheben worden den xl. penninck van alle onroerende goederen aldaer ghelegghen / soo Leen als eyghen / etc. als breeder inden selve Placcate. In date den achtiensten Decembis / Anno Ebr. Eerij. fol. lxxij. verso.

Aeldoms recht.

Placcaet op t' stuck van de Successien ab intestato. In date den xviij. Decembis / Anno Eerij. folio lxxij.

Gearresteerde Schepen.

Placcaet dat alle Schepen in Spaengien ghearresteerd gheweest zijnde / ende hier te Lande weder comende / by de eygenaers bypaelick aenghetast sullen moghen worden. Van date den vierden Martij / 1600. fol. l. verso.

Visscheryen.

Placcaet van niet te moghen visschen in de Spiering meer / nieuwe meer / ende Sparen. Van date den vyfthienden Septembis / 1600. fol. Cviij. verso.

Visschen ende Voghel-schieten.

Placcaet op t' stuck van de Visscherpe in de binnen-lantsche wateren / mitsgaders schieten / vanghen van Swanen / Ganzen / etc. In date den seven ende twintichsten Februarj / Anno Ebr. een. folio Cxviij.

Munte.

Placcaet om gheen clepne Munte bupten Hollandt gheslagghen / te moghen uytgheben / noch ontfanghen / noch te den Silveren goudt gulden / ofte geronterseyte Philips Daelders. Van date den negenthienden Decembis 1601. fol. Cxxviij. verso.

VVildernisse van Texel ende

Vlielandt.

Placcaet om gheen doorn / rjse / helm / ofte rupchten te snijden in de wildernisse van Texel ende Vlielandt. Item geen sooden te slaen / geen wyper aff te halen / geen Beesten daerinne te wippen. Van date den xviij. Meri 602. fo. Cxx. verso.

Repertorium van alle Placcaten / staende gheregistreert int eerste Memorjael / ghehouden by Mr. Anthonis Dupck / Grefrier vanden Hove van Hollandt / beginnende den lesten May 1602. en opvande den ix. May 1608.

Munte.

Placcaet by die Heeren Staten Generael der vereenichde Nederlanden geamaneert / op t' stuck van de Munte. Van date den tweeden Appilis / 1603. fol. xxix. verso.

Vier-pylen.

Placcaet verbiedende t' spelen ende schieten met vier-pylen in den Daghe. Van date den vyf den Junij / 1603. folio lxx.

Munte.

Placcaet gheamaneert by de Ridderfchap / Edelen / ende Steden van Hollandt ende West-vrieslandt / op t' stuck van de Munte. Van date den xix. Septembis / 1603. fol. lxxi.

VVoort

VVoort-houden.

Placcaet dat gheentghe Schouten noch Secretarissen/ van eenighe Gherechten off Bierscharen hen mogen laten gebuycken/ als Woot-houders aldaer/ anders dan die hen selven aengaen. Van date den j. Augustij/ 1603.
fol. lxxvj. verso.

Munte.

Placcaet by de Ridder-schap als boozen gemaneert/ soo op den cours vanden gelde als opte politie ende discipline van de exercitie van de Munte ende Munt-slach/ midtsaders opt stuck vande Wisselaers ende Wisselaers/ Scherders/ ende affineurs Goudt ende Silber-smeden/ Juweliers ende allen anderen. Van date den neghenthienden Decembrij/ 1603.
folio lxxvij.

Voghel-koyen.

Placcaet ghemaect op t stellen van Voghelkopen/ binnen den Lande van Hollandt. Van date den dertichsten Januarij/ 1604.
fol. Cj. verso.

Voghel-koyen.

Placcaet opt stellen ende maecten van Voghel-kopen/ binnen den Lande vande Zype/ doch van eenen Teneur als het Placcaet hier boozen/ wesende desen. Van date den xxvij. Februarij 1604.
fol. Cix. verso.

Vechteleffen.

Placcaet van de Vechteleffen binnen den Lande vande Zype. Van date den xxvij. Februarij 1604. Doch van eenen Teneur als mede brynght/ ghelycke Placcaet booz die van Pseudorpp ende Pseudorpp cogghe: Staende gheregistreert int eerste Demoziael-boeck/ van den Grefsier de Rechtere
fol. xxj. verso.
Ende die notitie van dit Placcaet is.
folio/ Cr.

Cade van Ryfvyck ende den Haghe.

Placcaet verbiedende van gheen Beesten te jaghen/ nochte ober die Kaede te ryden/ tusschen de Dierken van den Haghe ende den Dorpe van Ryfwyck. Van date den xxi. Octobris 1604.
fol. Cxxvij. verso.

Stroo.

Placcaet verbiedende van het stroo/ comende upt gheinfecteerde hupsen/ te brynghen buyten den Haghe. Van date den xxij. Octobris 1604.
fol. Cxxix. verso.

Bal-slaen.

Placcaet van gheen bal te slaen/ kooten/ noch met busen ofte booghen te schieten/ opt buyten ende binnen Hoff/ midtsaders andere andere plaetsen in den Haghe. Van date den vyff ende twintichsten Januarij/ 1605.
folio Cxljij.

Schieten van Duyven &c.

Placcaet van niet te moghen schieten eenighe Duyven/ Hoenderen/ Genden/ ect. ten platten Lande. Van date den j. Martij. 1605.
fol. Cxlviij.

Vechteleffen.

Placcaet van Vechteleffen booz den Bailiu van Schoon-hooven ende Lande van Belois. Van date den achtsten November 1605.
fol. Cxlviij. verso.

Cooten, Balslaen.

Placcaet van niet te colven/balslaen/ noch met busen ende booghen te schieten int vooz houdt/ Wyberberch/ buyten ende binnen hof/ ende andere plaetsen van den Haghe. Van date den twee ende twintichsten December 1605.
folio Cxlviij.

VVildernisse.

Placcaet opt ghebuyck vande Wildernisse: Van date den xix April/ 1606.
folio Cxlvj. verso.

Vechteleffen.

Placcaet raeckende de Vechteleffen/ gheschiedende binnen den Bailliuschappe van Goplandt/ Castelpynschap van Muiden/ ende in den Amborhte van Geeraert berge. Van date den dertichsten Julij/ 1606.
fol. Cxlviij. verso.

Zeevonden.

Placcaet ghemaect opt stuck vande Zeevonden. Van date den iij. November 1606.
fol. Cxlviij. verso.

Vechteleffen.

Placcaet vande Vechteleffen booz den Officier vande Loos dyche. Van date den xxvj. Junij 1607.
fol. Cxlviij. verso.

VVagenaers.

Placcaet verbiedende alle Wagenaers rydende booz den Haghe/ Doorhout/ Wyberberch ende de Poolen te moghen blyven sitten op hare waghens. Van date den xxvj. Julij 1607.
fol. Cxlviij.

Vechteleffen.

Placcaet vande Vechteleffen booz den Bailiu van Schoon-hooven/ Haestrecht/ ende Lande van Belois. Van date den vyff den September 1607.
folio Cxlviij. verso.

Vechteleffen.

Placcaet vande Vechteleffen booz den Bailiu van Oisthupsen. Van date den vij. Octobris 1607.
fol. Cxlviij. verso.

Vaghe.

Placcaet roerende die Waghe van den Haghe. Van date den vyff den December 1607.
folio Cxlviij.

Balslaen.

Placcaet verbiedende het Balslaen / met
bussen off booghen te schieten / opt buyten bin-
nen Doff / Dooz-houdt / kneuterdyck / ende an-
dere plaatsen inden Haghe. Van date den xxix.
Decembrys 1607. fol. Cccxvij. verso.

Vechteleffen.

Placcaet van de Vechteleffen / booz den
Schout van Wyck. Van date den xvij. Janu-
arij 1608. fol. Cccxij.

Vechteleffen.

Placcaet vande Vechteleffen booz den Ball-
liu van Hardinerbelt. Van date den xxvij. Fe-
buarj 1608. fol. Cccxlij. verso.

Bosch van seven huysen.

Placcaet roerende het Bosch van seven hup-
sen. Van date den lesten Februarj / 1608.
fol. Cccxlij. verso.

Dienstbooden.

Placcaet teghens de ongheregheldtheydt
ende bedrigherpen / die ghepleecht worden by
diversche Dienst-boden / int comen ende werch-
loopen upt hare huysen. Van date den eersten
May 1608. fol. Ccclij.

Bosch ende VVildernisse van
den Haghe.

Placcaet roerende t' Bosch ende Wldern-
nisse van t' Haghe-houdt. Van date den x.
May 1608. fol. Ccclvij.

Placcaten staende gheregist-

streert int tweede Memozjael boeck
vanden Grefstier Mr. Anthonis Dupck /
beginnende den xxv. April 1608.
ende eyndende den xlij.
April 1611.

Paerdemarekten.

Placcaet roerende de Paerde-
markten van Vlaerdinghen / Valc-
kenburgh / ende Woonsehooten. Van
date den dize en twintichsten Junij 1608.
fol. vj.

Munte.

Placcaet by de Staten Generael der ver-
eenichde Nederlanden gemanereert / opt stuck
van der Munte. Van date den xxvij. Junij
1608. fol. vij. verso.

Plucken van Ervveten, &c. ende
afmayen van Gras.

Placcaet inhoudende verbodt van niet te
moghden plucken Ervveten / Boonen / ende
ander ghewas / ende aff-mayen van Gras te
velde. Van date den achtstenden Junij 1608.
fol. xij.

Drucken ende vercoopen eenighe
gheschriften &c.

Placcaet teghens het drucken ende vercoo-
pen van verscheypden gheschriften / ende strop-
en der selver. Van date den xxvij. Augusti /
1608. fol. xxvij.

Commerciën.

Placcaet gheemaneert by de Staten Ge-
nerael der vereenichde Nederlanden / opt salt
ofte stuck vande Commerciën der Cooplyuden
Avonturiers vande Enghelsche natie. Van
date den twee en twintichsten Martij / 1609.
fol. xxxij. verso.

Vechteleffen.

Placcaet vande Vechteleffen booz den Of-
ficier van der Goude. Van date den ij. Sep-
tembet 1608. fol. xlvj.

Schieten van Duyven, &c.

Placcaet verbiedende het Schieten van
Duyven / Cenden / off Hoenderen / met busen /
hoghen / etc. ten platten Lande. Van date
den thienenden Septembrys / 1608.
folio / Lij.

Munte.

Placcaet opte continuatie vander Munte.
Van date den seften Octobrys / 1608.
folio lvi.

Kerelryen.

Placcaet gheemaneert op te Kerelrye.
Van date den achtstenden Novembrys 1608.
fol. lix.

Munte.

Placcaet opte continuatie vande Munte
booz de Maenden van Januarj / Februarj /
ende Martij / des Jaers 1609. Van date den
derstenden Decembrys / 1608. fol. lxxij.

Balslaen &c.

Renovatie van t' Placcaet opt Balslaen /
rosben / schieten met busen ende booghen / op-
te Wyverberch / buyten ende binnen t' ff / knu-
terdyck / ende andere plaatsen van den Haghe /
staende gheregistreert int eerste Memozjael /
van den booz-noemden Grefstier Dupck /
folio 318. verso. ende alhier aengheteyckent
fol. lxxij. verso.

Broot.

Placcaet gemaekt opt backen van broot /
ende die ghewichte van dien binnen den Dage.
Van date den elfsten Martij / 1609.
fol. xc. verso.

Munte.

Missive van de Heeren Staten van Hol-
landt / aenroerende die continuatie vande Mun-
te / totten lesten Mey 1609. Van date den xvij.
Martij 1609. fol. xcix.
Munte

Munte.

Andere Missie bande voornoemde Heeren Staten / nopende die vozder continuatie van der Munte / vooz den tijdt van drie Maenden. Van date den drie en twintichsten Mey 1609. fol. Cij. verso.

Visschen.

Placcaet / ordze / ende verbodt / op t' stuck van t' Visschen / ende het visch ghewant / opte Gebieren / Meeren / ende binnen wateren / in Hollandt ende West-vrieslandt. Van date den verden Junij 1609. fol. Cij.

Colven, &c.

Placcaet van niet te speelen mette Colbe / palinade / etc. int vooz-houdt / buypen ende binnen Hoff / nieuwe Plantaighe van t' Bosch / ende elders. Van date den seften Julij 1609. folio Cxxij.

Munte.

Continuatie van de thollerantie ofte permiffie / vanden cours van alle Goude ende Silbere penninghen / inde vereenichde Provinciën / vooz de Maenden van September / October / November / des Jaers 1609. Van date den sefen ende twintichsten Augusti 1609. fol. Cxxij. verso.

Munte.

Missie van de Heeren Staten van Hollandt / mede brenghende die Continuatie van der Munte / vooz den tijdt van drie Maenden als December / Januarij / ende Februarij. Van date den negenthienden Nobembrij 1609. folio Cij.

Leenen.

Placcaet ghemaect opt verheffen van des Gracfelichpds Leenen / soo wel binnen als buypen de Landen. Van date den xxij. December 1609. fol. Cxij. verso.

Munte.

Missie van de Heeren Staten van Hollandt / opte vozder continuatie van der Munte / van drie Maenden als Martij / April / ende May. Van date den verden Martij 1610. folio Cxxj. verso.

Oostindische Compaignie.

Placcaet roerende de Oostindische Compaignie. Van date den xxvij. Februarij 1610. fol. Cxxij. verso.

Bleycken.

Placcaet ghemaect opt stuck van t' Bleycken / ende het te bleyck brenghen van alderhande Lijnwaet. Van date den vyfden Martij 1610. fol. Cxxvij. verso.

Visschen.

Placcaet / ordze / ende verbodt / op t' stuck van t' Visschen ende visch ghewant / op de Gebieren / Meeren / ende binnen wateren van Hollandt ende West-vrieslandt. Van date den vyfden Martij 1610. fol. Cij. verso.

VVildernisse.

Placcaet ghemaect opt stuck van de VVildernisse. Van date den vierden May 1610. folio Cxxj.

Schieten van Eenden &c.

Placcaet verbiedende met gheen Voghelroeren / buypen / ofte hoghen / te moghen schieten naer Eenden / Duppen / Voenderen / etc. Van date den elfsten Mey 1610. folio Cxxvij.

Munte.

Placcaet by de Staten Generael der vereenichde Nederlanden / ghemaect op t' stuck van der Munte. Van date den ersten Julij 1610. fol. Cxxij.

In ende uytbrenghen van Payementen.

Placcaet verbiedende het in ende uytbrenghen deser Provinciën eenighe Papementen / int selve Placcaet ghementioneert. Van date den sefenthienden Julij 1610. fol. Cxxij.

Munte.

Missie van de Heeren Staten van Hollandt / mentionerende van t' Druken van eenighe Figuren van Munte. Van date den xix. Augusti 1610. fol. Cxix.

Schieten van Duyven &c.

Placcaet van niet te Schieten Duppen / Eenden / Voenderen / etc. Van date den xxvij. October 1610. fol. Cxxix.

Vechteleffen.

Placcaet van Vechteleffen vooz den Heere van Outheusden. Van date den elfsten Februarij 1611. fol. Cxxij.

Vechteleffen.

Placcaet van Vechteleffen vooz den Schout van den Eylande van Wieringhen / als int voozgaende. Van date den xxvij. Februarij 1611. fol. Cxxb. verso.

Bedelaers.

Placcaet teghens die Bedelaers / gaende bedelen in den Haghe. Van date den xij. April. 1611. fol. Cxxj. verso.

Placca-